

Notat – Udfordringer med etablering af diger på landet

Museumsloven foreskriver, at der ikke må foretages ændringer i tilstanden af jord- og stendiger, mens Bekendtgørelse om beskyttede sten- og jorddiger beskriver, at det omfatter alle diger, der fremgår af det såkaldte 4 cm kort. Et kort, der senest er revideret udgave 1992.

Problemet er, at mange lodsejere oplever, at de får besked på at genetablere diger, som er fjernet, i flere tilfælde ofte af en tidligere ejer. Da digerne ikke er tinglyste, og kortmaterialet først de seneste år er digitaliseret, har lodsejerne haft minimale chancer for at opdage det. Digerne kan være ændret af forskellige årsager, men oftest er der tale om et skel af jord, som er helt eller delvist fjernet for at sammenlægge lodder, så forvalterne ikke skal bruge unødige ressourcer i markarbejdet.

Problemet er ikke, at digerne skal genetaberes, men at mulighederne for at lave alternative diger er fraværende. Dels på grund af en manglende konkret vurdering af digernes værdi, dels på grund af for få værktøjer. Langt de fleste lodsejere, ønsker dispensation til at lave et alternativt dige, der passer bedre ind i det nuværende landskab, og som kan sikre både effektiv markdrift og biodiversitet. Det kan lade sig gøre samtidig med, at hensynet til kulturhistorien også vægter højt.

Løsningen er at skabe bedre muligheder for at lodsejere i samarbejde med kommunerne kan finde holdbare løsninger, der både tilgodeser kulturværdien i landskabet, biodiversiteten og arbejdet i det åbne land. Med de mål vi skal indfri, er det netop vigtigt, at vi fjerner så mange barrierer som muligt, og det kan vi bedst gøre sammen.

En større værktøjskasse kan gøre myndighedsbetjeningen nemmere og på den måde fjerne de bureaukratiske benspænd og sætte kreativiteten fri i de konkrete sager, som ellers vil skabe konflikter i det åbne land. Dertil vil ændringerne skabe bedre muligheder for formidling af kulturhistorien samtidig med, at erstatningsdiger netop tilgodeser natur, biodiversitet, friluftsliv, klima osv.

I en rundspørge med besvarelser fra 617 lodsejere på Fyn og i Østjylland er der i udbredt grad opbakning til at etablere alternative diger, så længe det bliver gjort velovervejet og tager de rigtige hensyn til både kultur og natur. Se vedlagte resultater.

Det væsentligste argument imod vores forslag til at ændre tilgangen er, at de udpegende diger har kulturel værdi for landskabet. Men den nuværende beskyttelse, der altovervejende refererer til et kort fra 1992, var en midlertidig foranstaltning. Den skulle kun gælde, indtil amterne fik kortlagt de diger, der har en væsentlig kulturhistorisk værdi. Det skete bare aldrig. Der er gjort gentagende forsøg på at løse opgaven fra kulturministre gennem tiden, men det er endnu ikke lykket at finde en model, der effektivt kan få genetableret diger, så ønsket med loven kan opfyldes.

Vi anbefaler at indkalde alle relevante parter i en arbejdsgruppe, der skal anbefale, hvilke værktøjer, der er behov for, så vi opnår målet. I vores perspektiv kan der laves små ændringer til lovgrundlaget, der sammen med flere værktøjer giver myndighederne bedre rammer til i samarbejde med lodsejere at finde de bedste løsninger lokalt, der både har værdi for kulturen og biodiversiteten.